

ПОСІБНИК до екзамену з історії для восьмикласників

від 2021/2022 навчального року

Центральна екзаменаційна комісія
Варшава 2020

Редакційна колегія:

Марек Зеліньський (ЦЕК)
Анджей Бобров (ОЕК у Ломжі)
Сільвія Дерда (ОЕК у Варшаві)
Ельвіра Гурчак-Ульман (ОЕК у Гданську)
д-р Якуб Лоренц
д-р Пьотр Подемський
д-р Віолетта Козак (ЦЕК)
д-р Марцін Смолік (ЦЕК)

Рецензенти:

д-р габ. Йоланта Хоїньська-Міка, проф. Варшавського університету
д-р габ. Йоанна Войдон, проф. Вроцлавського університету
д-р Томаш Карповіч (мовне рецензування)

Посібник розроблено Центральною екзаменаційною комісією у співпраці з окрешніми екзаменаційними комісіями.

Центральна екзаменаційна комісія
вул. Юзефа Левартовського, 6, 00-190 Варшава
тел. 22 536 65 00
sekretariat@cke.edu.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Гданську
вул. На Стоку, 49, 80-874 Гданськ
тел. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Явожні
вул. Адама Міцкевича, 4, 43-600 Явожно
тел. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Кракові
мікрорайон Шкільне, 37, 31-978 Краків
тел. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Ломжі
пр. Легіонів, 9, 18-400 Ломжа
тел. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Лодзі
вул. Ксаверія Правсса, 4, 94-203 Лодзь
тел. 42 634 91 33
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Окешна екзаменаційна комісія в Познані
вул. Гронова, 22, 61-655 Познань
тел. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Окешна екзаменаційна комісія у Варшаві
пл. Європейська, 3, 00-844 Варшава
тел. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Окешна екзаменаційна комісія у Вроцлаві
вул. Тадеуша Зелінського, 57; 53-533 Вроцлав
тел. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Зміст

1.	Опис екзамену з історії для восьмикласників.....	5
	Вступ	5
	Завдання на екзамені	5
	Опис екзаменаційної роботи	6
	Правила оцінювання	6
2.	Зразки завдань з розв'язками	9
	Завдання на аргументацію	57

1.

Опис екзамену з історії для восьмикласників

Вступ

Історія - один із факультативних предметів на екзамені для восьмикласників.

Екзамен з географії для восьмикласників перевіряє на якому рівні учень 8 класу початкової школи виконує вимоги, [що зазначені у загальноосвітній навчальній програмі для другого етапу освіти \(4–8 класи\)](#).

В *Посібнику* подано зразки екзаменаційних завдань разом з розв'язками, а також пояснюється, як вони співвідносяться з вимогами навчальної програми. Завдання в *Посібнику* не ілюструють усіх вимог щодо знання історії, які зазначено в навчальній програмі, вони також не вичерпують усіх типів завдань, які можуть трапитися в екзаменаційній роботі. Лише реалізація всіх вимог навчальної програми, як базових, так і поглиблених, може забезпечити отримання учнями всебічної освіти з історії, включно з належною підготовкою до іспиту для восьмикласників¹.

ЗАВДАННЯ НА ЕКЗАМЕНІ

В екзаменаційній роботі знаходяться завдання як закритого, так і відкритого типу.

Закриті завдання – це такі завдання, у яких учень обирає відповідь серед поданих варіантів. До закритих завдань належать:

- завдання множинного вибору
- завдання типу правда-неправда
- завдання на вибір відповідності.

Відкриті завдання – це такі, у яких учень самостійно формулює відповідь. Відкриті завдання включають, зокрема:

- завдання з пропусками, у яких треба доповнити речення або короткий текст одним або декількома словами
- завдання з короткою відповіддю, у яких треба створити короткий текст.

Екзаменаційні завдання перевіряють рівень опанування навичок, описаних у таких загальних вимогах у загальноосвітній навчальній програмі:

- історична хронологія
- історичний аналіз та інтерпретація
- створення історичного наративу.

У екзаменаційних завданнях особливий наголос буде зроблено на перевірці навичок критичного аналізу інформації, отриманої з різних джерел та робленні висновків, а також наведенні аргументів, що підтверджують власну позицію щодо процесів та історичних фігур, а також – на навичках розміщення процесів, явищ та історичних

¹ Вчитель історії зобов'язаний виконати всі основні вимоги навчальної програми до екзамену для восьмикласників.

фактів у часі (тобто співвідношенні їх з відповідними періодами, упорядкуванні в хронологічному порядку, але в меншій мірі – на знанні конкретних дат, зокрема року або дня).

ОПИС ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Екзамен для восьмикласників з історії триває 90 хвилин².

Завдання посилаються на різні матеріали, що відрізняються з огляду на навички, які в них перевіряються, а також рівнем складності та способу надання відповіді. Вони, передусім, перевіряють комплексні навички, як-от: вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, узагальнювати. Вони можуть виступати окремо або в тематичних блоках. Вони посилаються на різні епохи та різноманітну тематику, а також на різноманітні джерела, зокрема: тексти, іконографічні матеріали, картографічні матеріали, генеалогічні схеми та статистичні дані.

Кількість завдань, а також кількість балів, які можливо отримати за окремі типи завдань, зазначені у наведеній нижче таблиці.

Тип завдань	Кількість завдань	Загальна кількість балів	Частка у сумарному результаті
закриті	15–17	близько 17	близько 50%
відкриті	9–11	близько 17	близько 50%
ЗАГАЛОМ	24–28	34	100%

ПРАВИЛА ОЦІНЮВАННЯ

Закриті завдання та відкриті завдання з пропусками

Закриті завдання та відкриті завдання з пропусками оцінюються, залежно від максимальної кількості балів, яку можна отримати за виконання завдання, згідно з наведеним нижче правилами:

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

АБО

2 бали – дві правильні відповіді.

1 бал – одна правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

² Тривалість іспиту може бути збільшена у випадку учнів із особливими освітніми потребами, зокрема інвалідів, а також іноземців. Подробиці викладені в *Розпорядженні директора Центральної екзаменаційної комісії щодо деталей способів пристосування умов та форм проведення іспиту для восьмикласників у конкретному навчальному році.*

Відкриті завдання з короткою відповіддю

За виконання відкритого завдання з короткою відповіддю можна отримати від 0 до 3 балів.

Правила оцінювання будуть розроблятися окремо для кожного завдання. За кожне правильно виконане завдання, крім тих, що були описані в правилах оцінювання, може бути нарахована максимальна кількість балів, якщо його розв'язок по суті є правильним, згідно з текстом та умовами завдання.

2.

Зразки завдань з розв'язками

В *Посібнику* для кожного завдання наведено:

- кількість балів, які можна отримати за його розв'язання (одразу після номеру завдання)
- найважливіші загальні та детальні вимоги, що перевіряються у цьому завданні
- правила оцінювання розв'язків завдань;
- правильний розв'язок кожного закритого завдання, а також зразковий розв'язок кожного відкритого завдання.

Тексти для завдань 1 і 2.

Текст I

Побігли у два боки розділені боги:

До флоту ринулися Гера та можна Паллада
 Посейдон, який скелі рухає, а морями володіє,
 За Троєю – Арес озброєний та Феб з довгим волоссям,
 Артеміда, яка в пострілах має найбільшу втіху.

На основі: *Уроки з джерелами. Стародавній світ*, ред. К. Діба, Варшава 2000.

Текст II

Мойсей скликав весь Ізраїль та промовив йому: Слухай, Ізраїлю, закони та заповіді, які я вкладаю сьогодні у вуха твої. У цей час я став між Господом та вами, щоб передати вам слова Господа. А він казав: "Я – Господь, Бог твій, що вивів тебе з землі єгипетської, з дому неволі. Нехай не буде в тебе інших богів, окрім Мене."

Святе Письмо Старого і Нового Заповіту, Познань, 2003.

Текст III

Я творець неба і землі. Я зробив гори, і це все, що існує на землі. Я творець вод. Я творець небес. Я змусив двох божеств горизонту ховатися. Я той, хто наказує водам Нілу текти. Я викликаю повені. Я Хепрі – вранці, Ре – опівдні, Атум – ввечері.

На основі: Й. Ліпінська, М. Марціняк, *Міфологія* [...], Варшава 1980.

Текст IV

Я пам'ятаю, як земля прийняла Сатурна
 Вигнаного з небесних царств Юпітером.
 Сатурнійським народ називався довго. Землю Лаціо
 Названо так з тієї причини, що тут сховався бог.

На основі: З. Кубяк, *Міфологія* [...], Варшава 1997.

Завдання 1. (0–1)

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

Монотеїстична релігія була описана у

- A. тексті I.
- B. тексті II.
- C. тексті III.
- D. тексті IV.

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

I. Стародавні цивілізації. Учень:

- 3) характеризує [...] релігію стародавнього Ізраїлю [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

B

Завдання 2. (0–1)

З наведених нижче цивілізацій, позначених літерами A–D, вибери ту, представники якої створили – відповідно – текст I і текст IV. У кожному рядку таблиці впиши відповідну літеру.

- A. цивілізація Стародавньої Месопотамії
- B. цивілізація Стародавнього Риму
- C. цивілізація Стародавнього Єгипету
- D. цивілізація Стародавньої Греції

Текст	Цивілізація
I	
IV	

Загальні вимоги**II. Історичний аналіз та інтерпретація**

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги**I. Стародавні цивілізації. Учень:**

- 3) характеризує [...] систему вірувань у [...] Греції та Римі [...];
- 5) характеризує найважливіші досягнення [...] духовної культури стародавнього світу в різних областях [...].

Правила оцінювання

1 бал – усі літери вписані правильно.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

I. D

IV. B

Завдання 3. (0–1)

Стародавні монети

A

B

www.ngccoin.com

Визнач, на якій ілюстрації (А чи В) зображена монета, що походить з давньогрецької цивілізації. Обґрунтуй відповідь.

Розв'язок –

Обґрунтування –

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

I. Стародавні цивілізації. Учень:

- 5) характеризує найважливіші досягнення [...] матеріальної культури стародавнього світу в різних областях [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

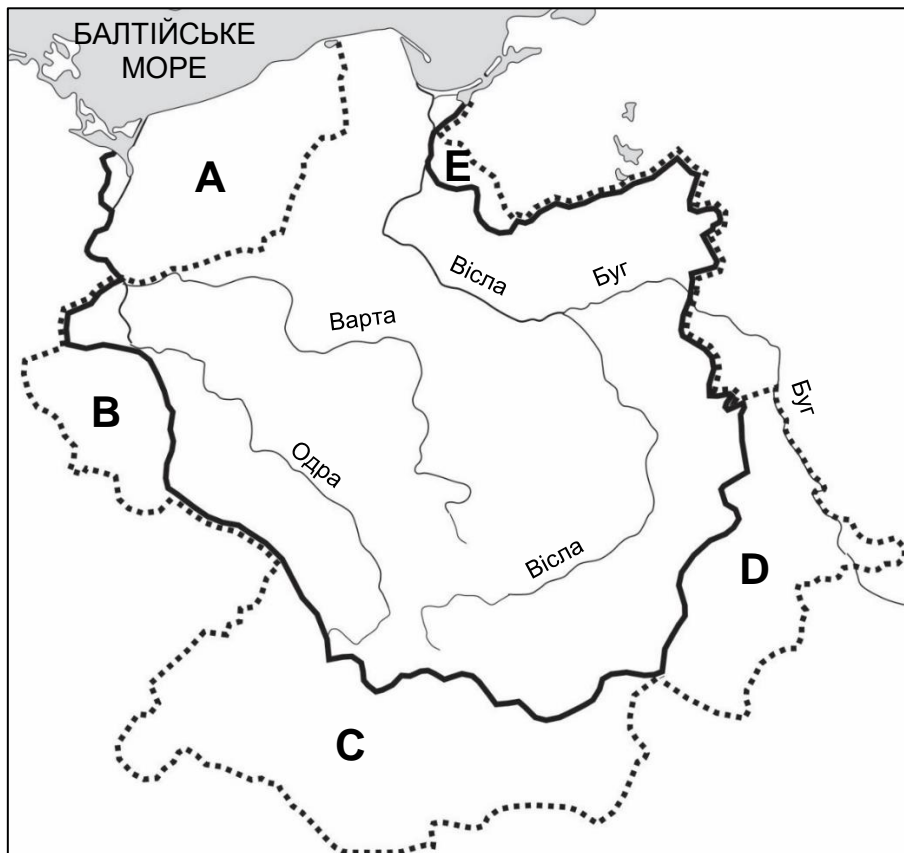
Розв'язок: монета В

Приклади обґрунтувань:

- На монеті В видно написи грецькою мовою.
- На монеті В зображена богиня Афіна.
- Монета А є римською, про що свідчить видимий напис: Roman.
- На римській монеті А зображена вовчиця з Ромулом та Ремом, які є міфічними засновниками Риму.

Завдання 4. (0–1)

Джерело 1. Карта

- — кордон держави Мешка I наприкінці його правління
 — кордони держави Болеслава Хороброго наприкінці його правління

На основі: *Шкільний історичний атлас*, Варшава 2013.

Джерело 2. Уривки з хронік

Текст I

30 січня за наказом імператора та наполегливим проханням князя Болеслава єпископи Ґеро і Арнульф та графи Герман і Теодоріх, а також імператорський розпорядник Фрідріх уклали мир у місті під назвою Будишин. Це був мир, не [такий], який мав би бути, а який вдалося укласти в тодішній ситуації.

На основі: *Хроніка Тітмара*, Краків 2005.**Текст II**

Болеслав атакував з великою силою русинів, а коли вони, попри те, що пробували чинити йому збройний опір, не наважилися вступити в бій, він розігнав їх як вихор пил. Без опору він увійшов у велике та заможнє місто і, діставши з піхов меча, вдарив ним у Золоті Ворота.

На основі: Галл Анонім, *Хроніка польська*, Вроцлав 1982.

Які землі приєднав Болеслав Хоробрий у результаті події, що описана в тексті I, а які – в результаті подій, що описані в тексті II? До кожного опису допасуй зазначену на карті область – вибери її з областей, позначених на карті літерами А–Е. У кожному рядку таблиці впиши відповідну літеру.

1.	Область, яка була приєднана до Польщі в результаті події, що описані в тексті I.	
2.	Область, яка була приєднана до Польщі в результаті подій, що описані в тексті II.	

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.
2. Локалізація в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою карт [...] у різних масштабах.

Детальні вимоги

V. Польща в період перших П'ястів. Учень:

- 3) характеризує розвиток [...] монархії Болеслава Хороброго [...].

Правила оцінювання

1 бал – усі літери вписані правильно.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

1. B
2. D

Завдання 5. (0–1)

Уривки з хронік

Галл Анонім, *Хроніка польська*

Довго можна було б оповідати, як дійшло до вигнання короля Болеслава з Польщі; треба однак зауважити, що сам будучи помазаником Божим, не повинен був іншого помазаника хоч би за який гріх тілесно карати. Бо це справило йому велику шкоду, коли проти гріха гріх застосував та за зраду засудив єпископа до відсікання кінцівок. Ми ж ані не виправдовуємо єпископа-зрадника, ані не рекомендуємо короля, який так потворно відстоював свої права.

На основі: Галл Анонім, *Хроніка польська*, Вроцлав 1982.

Вінцентій Кадлубек, *Хроніка польська*

О, жалюгідне, о, найжалюгідніше видовище! Святого безбожник, милосердного злочинець, єпископа невинного найжорстокіший святокрадець розриває, окремі члени на найдрібніші частинки розсікає, як нібито мали б понести покарання й навіть окремі частинки членів. Після цієї події цей насильник для Батьківщини не менш, як для батьків огидний, відходить в Угорщину.

На основі: Магістр Вінцентій Кадлубек, *Хроніка польська*, Варшава 2008.

Опиши відмінності в поглядах Галла Аноніма та Вінцентія Кадлубка на конфлікт між королем Болеславом Сміливим та єпископом Станіславом. Доповни текст нижче.

У той час як Галл Анонім вважає, що

.....
.....

Вінцентій Кадлубек стверджує, що

.....
.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

V. Польща в період перших П'ястів. Учень:

- 4) характеризує [...] розвиток держави П'ястів під час правління [...] Болеслава Сміливого.

Правила оцінювання

1 бал – правильне доповнення тексту.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Зразки розв'язків

- У той час як Галл Анонім вважає, що винні обидві сторони конфлікту, Вінцентій Кадлубек стверджує, що винна лише одна сторона конфлікту.
- У той час як Галл Анонім вважає, що єпископ вчинив зраду, тому король засудив єпископа на смерть, Вінцентій Кадлубек стверджує, що король був насильником, а єпископ – жертвою конфлікту.
- У той час як Галл Анонім вважає, що винні обидві сторони конфлікту, Вінцентій Кадлубек стверджує, що єпископ Станіслав не винен у розпалі конфлікту.

Текст для завдань 6 і 7.

Уривок з історичного дослідження

Архієпископ Яніслав помазав Владислава Локетка і Ядвігу і поклав їм на голови корони. Корони були нові. Колишню корону Пшемисла II забрав, ймовірно, Вацлав II. У всякому разі, коронація Локетка стала ланкою, що зв'язувала минуле з майбутнім, а сам обряд коронації на Вавелі став відтепер обов'язковим для його наступників.

На основі: Й. Жилінська, [...], Варшава 1982.

Завдання 6. (0–1)

Оціни правдивість наведених тверджень. Вибери П, якщо твердження правдиве, або Н – якщо воно неправдиве.

Подія, описана в тексті, відбулася в другій половині XIV століття.	П	Н
У тексті згадуються тільки правителі з династії П'ястів.	П	Н

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

VI. Польща в період феодальної роздробленості. Учень:

5) характеризує процес об'єднання польської держави на зламі XIII-XIV століть, вказуючи на роль правителів з династії П'ястів (з особливим акцентом на роль Владислава Локетка) [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

НН

Завдання 7. (0–1)

Вкажи назву міста, в якому відбулася коронація, що описана в процитованому уривку тексту.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

VI. Польща в період феодальної роздробленості. Учень:

- 5) характеризує процес об'єднання польської держави на зламі XIII-XIV століть [...].

Правила оцінювання

1 бал – назва міста вказана правильно.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

Краків

Завдання 8. (0–1)

www.poznanskielohistorie.blogspot.com

Вкажи назву архітектурного стилю, який представляє споруда на ілюстрації вище. Відповідь обґрунтуй, вказавши одну рису стилю, який представлено на ілюстрації.

Назва архітектурного стилю –

Обґрунтування –

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

IV. Суспільство і культура середньовічної Європи. Учень:

- 3) [...] впізнає пам'ятки культури Середньовіччя, знає відмінності між романським та готичним стилем.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

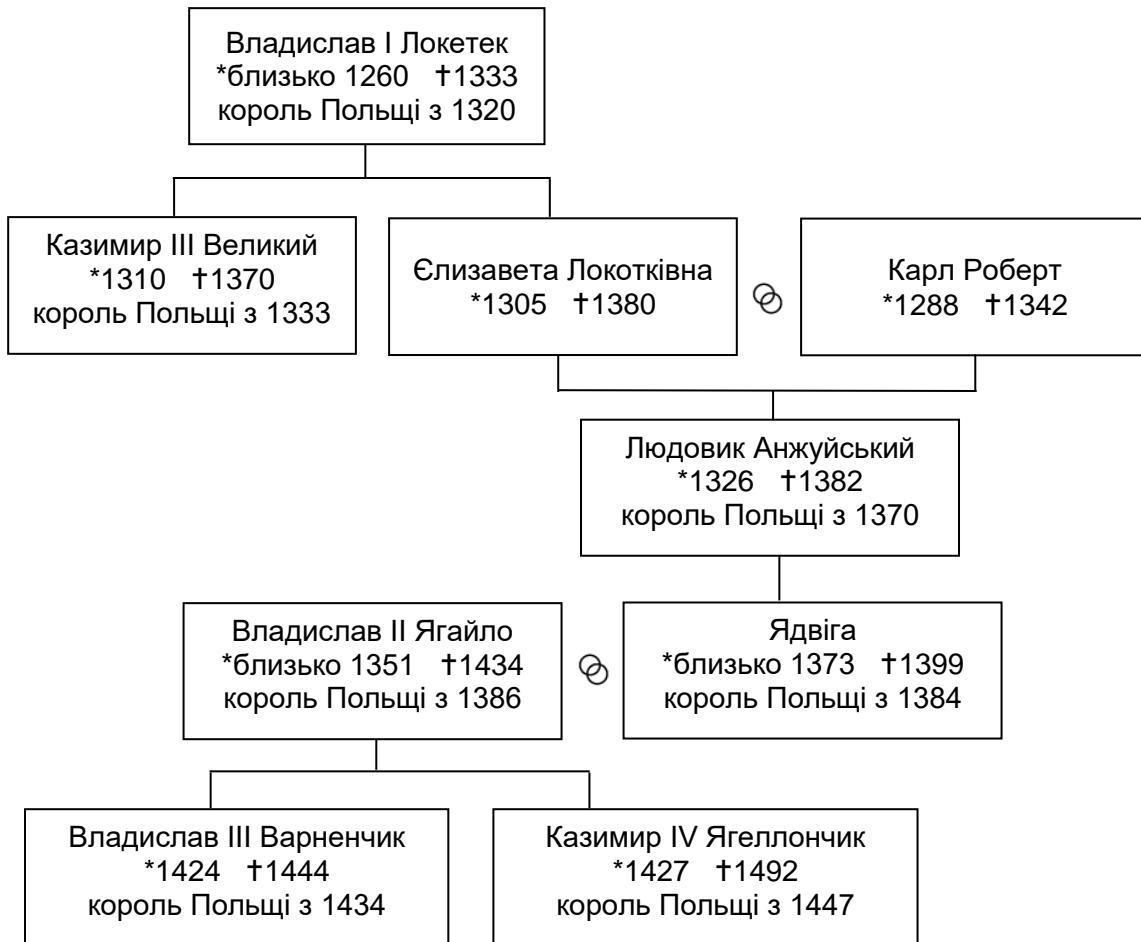
Назва архітектурного стилю: готичний стиль (готика)

Приклади обґрунтувань:

- вікна з гострою аркою
- стрілчасті елементи споруди.

Генеалогічна таблиця та текст для завдань 9 і 10.

Джерело 1. Генеалогічна таблиця

* – народився/-лась † – помер/-ла

⊗ – шлюб

На основі: *Популярна енциклопедія PWN*, Варшава 2013.

Джерело 2. Уривок з привілею

Цим листом, бажаючи особливо винагородити за добрі наміри, які жителі нашого польського королівства проявили синам моїм, гідним князям Владиславу та Казимиру, з яких одного присягнули після моєї смерті признати своїм королем, ми визнаємо, відновлюємо та підтверджуємо на підставі цього привілею всі права та свободи, які ми або інші королі та князі їм дарували. Ми дозволяємо зберегти як духовні, так і світські гідності, за тими ж законами, які їм служили за часів наших попередників, Казимира та Людовика.

На основі: *V–XV століття в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії, студентів та учнів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, С.Б. Ленард, Варшава 1999.

Завдання 9. (0–1)

Визнач, чи цей документ видав той же правитель, який перейняв владу в Польщі в результаті укладання унії Польщі з Литвою в Креві. Відповідь обґрунтуй, посилаючись на інформацію, що міститься в тексті обох джерел.

Розв'язок:

Обґрунтування:

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

VII. Польща в XIV і XV століттях. Учень:

- 4) [...] оцінює наслідки укладення унії Польщі з Великим Князівством Литовським;
- 7) характеризує розвиток [...] прав шляхетства [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

Розв'язок: Так

Приклади обґрунтувань:

- Владислав Ягайло зайняв польський престол після укладення Кревської унії, а його синами були Казимир і Владислав.
- Владислав Ягайло зайняв польський престол після укладення Кревської унії, а його попередниками були Казимир Великий та Людовик Анжуйський.

Завдання 10. (0–1)

Оціни правдивість наведених тверджень. Вибери П, якщо твердження правдиве, або Н – якщо воно неправдиве.

Процитований привілей запровадив у Польщі принцип вільних виборів короля.	П	Н
Інформація, що міститься в генеалогічній таблиці, є підтвердженням династичних зв'язків між Польщею та Угорщиною.	П	Н

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

VII. Польща в XIV і XV століттях. Учень:

- 3) описує зв'язки Польщі з Угорщиною в XIV і XV століттях;
- 5) характеризує досягнення в області внутрішньої та зовнішньої політики Ягеллонів у XV столітті.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

НП

Завдання 11. (0–1)

Франсуа Рабле, *Гаргантюа і Пантагрюель* (уривок)

Тепер всі вчення відродилися і повернулися до шанування, мови воскресли: грецька, без знання якої соромно називати когось вченим, іврит, халдейська, латинська. Квітне друкарське мистецтво, так розвинене, так вдосконалене, яке винайшли свого часу за натхненням Божим, так як вогнепальну зброю за підказкою сатани. Світ повний вчених людей, найчудовіших книгарень, найосвітніших вчителів, і я думаю, що ні за часів Платона, ні Цицерона наука не була такою простою, як зараз.

На основі: *Століття [...] в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії та студентів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, С.Б. Ленард, Варшава 1999.

Визнач, чи цей текст походить з часів зламу Античності та Середньовіччя або – Середньовіччя та Ренесансу. Обґрунтуй відповідь.

.....

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

IX. «Золотий Вік» у Польщі на фоні Європи. Учень:

- 1) розпізнає характерні риси європейського Ренесансу [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Текст походить з часів зламу Середньовіччя та Ренесансу, оскільки автор пише про винаходи зламу цих епох (наприклад, друку, вогнепальної зброї).
- Текст описує часи зламу Середньовіччя та Ренесансу, оскільки в ньому згадується відродження античної культури.

Текст для завдань 12 і 13.

Уривок з історичного дослідження

Мало було років, у яких не траплялося якихось лих, що були спричинені людиною або природою, та торкалися тієї чи іншої частини латифундії. У реєстрах маєтку Любомирських у Каньчузі зазначені такі випадки:

- 1654: Розквартирування королівської кавалерії та німецьких полків; розграбування міста Каньчуги та села Гать.
- 1655: Розквартирування шведських військ.
- 1656: Реквізиції, які здійснювали королівські, шведські та трансільванські війська, а також козацькі загони.
- 1657: Реквізиції, які здійснювали трансільванські війська.
- 1689: Посуха. Неврожай вівса, знищення посівів.
- 1708–10: Військові контрибуції, пожежі в стодолах.
- 1721: Чума.

На основі: Н. Дейвіс, *Боже ігрище. Історія Польщі*, Краків 2005.

Завдання 12. (0–1)

Оціни правдивість наведених тверджень. Вибери П, якщо твердження правдиве, або Н – якщо воно неправдиве.

Розквартирування шведських військ у маєтку Любомирських було пов'язане з війною, яку називають Потопом.	П	Н
Згадані в тексті пожежі в стодолах та чума сталися в саксонську епоху.	П	Н

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XI. Річ Посполита Обох Народів та її сусіди в XVII столітті. Учень:

5) оцінює наслідки [...] соціальних та економічних воєн XVII століття.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок
 ПП

Завдання 13. (0–1)

Поясни значення поняття *латифундія*.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація.

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

III. Створення історичного нарративу.

2. Користування історичними поняттями та вміння пояснити їхні значення.

Детальні вимоги

XI. Річ Посполита Обох Народів та її сусіди в XVII столітті. Учень:

5) оцінює наслідки [...] економічних воєн XVII століття.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

Латифундія – велике земельне володіння.

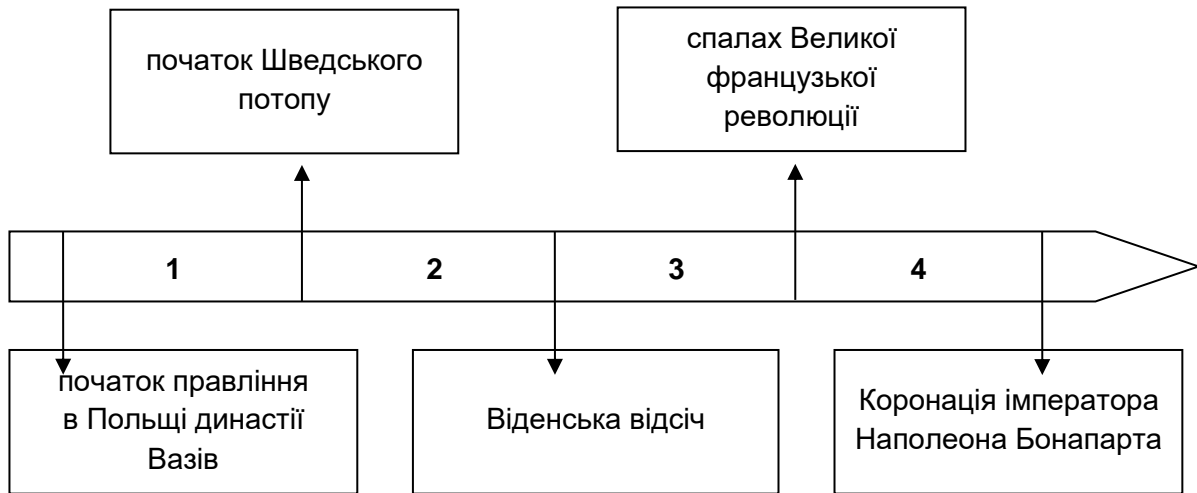
Текст і хронологічна стрічка для завдань 14 і 15.

Джерело 1. Уривок з роману

- Ти б попливла туди? – він вказав на пліт, що зникав за поворотом.
- Сама не знаю. Що б я там робила? А ти?
- За морем Швеція. А шведи – друзі короля Станіслава. Якби так жив Карл XII...
- У нас тепер милостивий Август – з острахом нагадала Афра, озираючись назад.
- Мабуть. Саксонські та російські війська допомогли йому влаштуватися на польському троні. Але він чужий. А король Лещинський – свій. Тільки він зараз далеко...
- Далеко! – зітхнула Афра. – У Франції.
- А зрадників шмат. Хоча б і цей тут, – рука хлопчика вказала в напрямку протилежного берега, де між деревами білів колоною фронтоном палацу.

На основі: Г. Поплавська, *Шпага на віялі*, Варшава 1987.

Джерело 2. Хронологічна стрічка

Завдання 14. (0–1)

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

Розмова героїв роману стосується подій, що відбулися в період, який позначено на хронологічній стрічці номером

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XIII. Річ Посполита Обох Народів у першій половині XVIII століття. Учень:

1) обговорює причини та характеризує прояви державної кризи в саксонську епоху.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

C

Завдання 15. (0–1)

Напиши, на чиєму боці конфлікту, що відбувається між *королем Станіславом та милостивим Августом*, виступають герої тексту. Відповідь обґрунтуй, пославшись на інформацію, що міститься в тексті.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки;
3. Виділення в історичному наративі [...] оцінювального шару .

Детальні вимоги

XIII. Річ Посполита Обох Народів у першій половині XVIII століття. Учень:

- 1) обговорює причини та характеризує прояви державної кризи в саксонську епоху.

Правила оцінювання

1 бал – правильно вказані сторони конфлікту і наведене правильне обґрунтування.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Герої тексту виступають на боці "короля Станіслава", бо вважають його "своїм". Вони тепло відгукуються про нього.
- Вони виступають на боці Станіслава Лещинського, бо вважають короля Августа чужинцем. Вони говорять про Августа з острахом.

Завдання 16. (0–2)

Уривки з документів

Текст А

Ми, народ Сполучених Штатів, з метою утворення більш досконалого Союзу, затвердження правосуддя, забезпечення внутрішнього спокою, організації спільної оборони, сприяння загальному добробуту і забезпечення нам і нашим нащадкам благ свободи, засновує і приймаємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки.

На основі: www.libr.sejm.gov.pl

Текст В

Закони діють у всій Франції на підставі проголошення їх Імператором. Вони виконуватимуться у кожній частині держави з того моменту, як їхнє проголошення може бути відомо. Закон діє лише на час майбутній і не поширюється на час минулий.

На основі: *Століття [...] в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії, студентів та учнів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, Б. Ленард, Варшава 1998.

Текст С

Національні збори визнають і декларують, в присутності і під егідою Вищої Істоти, такі права Людини і Громадянина.

Стаття I. Люди народжуються і залишаються вільними і рівними в своїх правах.

Стаття II. Метою всякої політичної організації є збереження природних і невідчужуваних прав людини. Такими правами є свобода, власність, безпека та опір гнобленню.

На основі: www.libr.sejm.gov.pl

Текст D

Ми вважаємо незаперечними і очевидними наступні істини: що всі люди створені рівними; що Творець дав їм невід'ємні права, серед яких на першому місці зазначити треба право на життя, свободу та пошук щастя. Присутні на загальному конгресі урочисто оголошують від імені влади доброго народу цих колоній, що ці Об'єднані Колонії є і мають право бути вільними та незалежними державами.

На основі: *Століття [...] в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії, студентів та учнів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, Б. Ленард, Варшава 2001.

Який текст, з позначених літерами А–D, був написаний найраніше, а який – найпізніше з усіх? У кожному рядку таблиці впиши відповідну літеру.

16.1.	Текст, що був написаний хронологічно першим.	A	B	C	D
16.2.	Текст, що був написаний хронологічно останнім.	A	B	C	D

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

XIV. Виникнення Сполучених Штатів. Учень:

1) обговорює причини [...] американської війни за незалежність .

XVIII. Наполеонівська епоха. Учень:

1) характеризує політичні зміни в Європі в наполеонівський період та соціально-економічні зміни.

Правила оцінювання

2 бали – дві правильних відповіді.

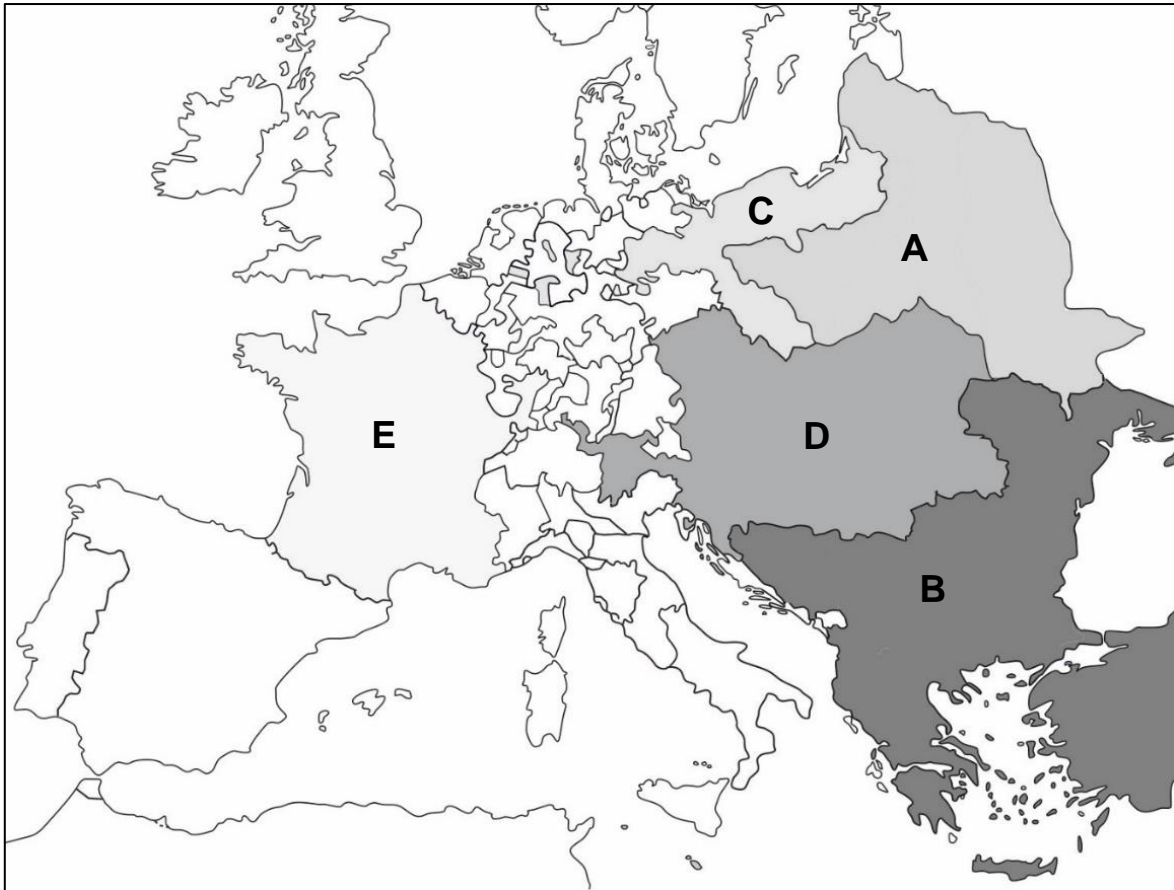
1 бал – одна правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

16.1. D

16.2. B

Карта для завдань 17 і 18.

На основі: *Історичний атлас світу*, Варшава–Вроцлав, 1998.

Завдання 17. (0–1)

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

На карті показані кордони Європи

- A. перед підписанням Другого Торунського миру.
- B. під час повстання Богдана Хмельницького.
- C. після першого поділу Польщі.
- D. після закінчення Віденського конгресу.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

2. Локалізація в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою карт [...] у різних масштабах.

Детальні вимоги

XVII. Боротьба за збереження незалежності в останні роки XVIII століття. Учень:

- 1) визначає в часі Перший [...] поділ Речі Посполитої [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

C

Завдання 18. (0–1)

Підбери до зазначених у таблиці назв територій літери, якими вони позначені на карті. У кожному рядку таблиці впиши відповідну літеру.

1.	Османська Імперія	
2.	Габсбурзька монархія	

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.
2. Локалізація в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою карт [...] у різних масштабах.

Детальні вимоги

XVII. Боротьба за збереження незалежності в останні роки XVIII століття. Учень:

- 1) локалізує в часі Перший [...] поділ Речі Посполитої та вказує на карті територіальні зміни [...].

Правила оцінювання

1 бал – усі літери вписані правильно.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

1. B
2. D

Завдання 19. (0–1)

Впорядкуй наведені нижче події так, щоб вони утворили правильний причинно-наслідковий зв'язок. Впиши літери в квадратиках в правильному порядку.

- A. Другий поділ Польщі
- B. ухвалення *Конституції 3 травня*
- C. створення Тарговицької конфедерації
- D. поразка польських військ у війні за захист *Конституції 3 травня*
- E. битви під Зеленцями та Дубенкою

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Локалізуванню процесів, явищ та історичних фактів у часі, а також впорядковуванню їх та встановленню причинно-наслідкових зв'язків.

Детальні вимоги

XVI. Річ Посполита в епоху короля Станіслава. Учень:

3) локалізує в часі [...] ухвалення *Конституції 3 травня* [...];

4) роз'яснює обставини створення Тарговицької конфедерації та представляє її наслідки.

XVII. Боротьба за збереження незалежності в останні роки XVIII століття. Учень:

1) визначає в часі [...] Другий [...] поділ Речі Посполитої [...].

Правила оцінювання

1 бал – усі літери вписані правильно.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

B, C, E, D, A

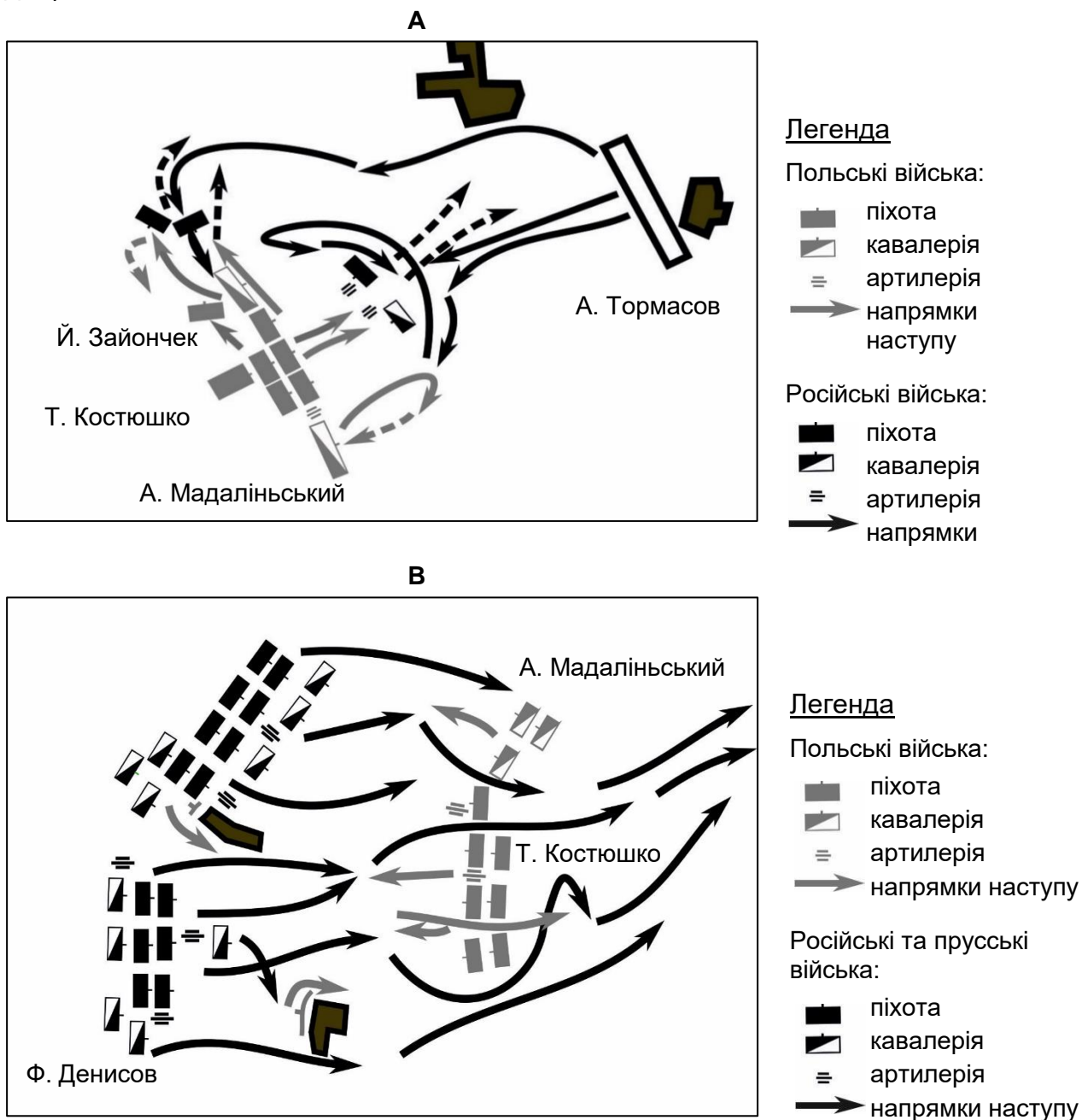
Завдання 20. (0–1)

Джерело 1. Уривок зі спогадів учасника битви

Костюшко вистроїв своє військо в бойовий порядок на пагорбі, протилежному московському таборові. Тим часом права московська колона з'явилася на лівому фланзі поляків та почала готуватися. Коли Мадалінський, тричі зі своєю кіннотою пробував атакувати, і тричі дістав відсіч, Костюшко на чолі селян, що прибули до табору попереднього дня, і одного батальйону регулярних військ рушив проти центральної колони, яка, як тільки-но почалася атака, була розбита та відступила. Поляки втримали поле битви та здобули 12 гармат.

На основі: *XVI-XVIII століття в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії та студентів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, С.Б. Ленард, Варшава 1999.

Джерело 2. Плани битв

На основі: С. Кеневич, А. Загорський, В. Заєвський, *Три національні повстання*, Варшава 1994.

Визнач, на якому плані (А або Б) зображено хід битви, яку описано в тексті. Обґрунтуй відповідь.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.
2. Локалізування в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою [...] планів у різних масштабах.

Детальні вимоги

XVII. Боротьба за збереження незалежності в останні роки XVIII століття. Учень:

- 2) представляє [...] наслідки повстання Костюшка.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Хід битви зображений на плані А, оскільки на ньому показано, що Мадалінський відступив, а Костюшко прорвав лінію російських військ, і саме про це йдеться в тексті.
- Хід битви зображений на плані А, оскільки на плані В зображено битву, яку польські війська програли.

Текст і карти для завдань 21 і 22.

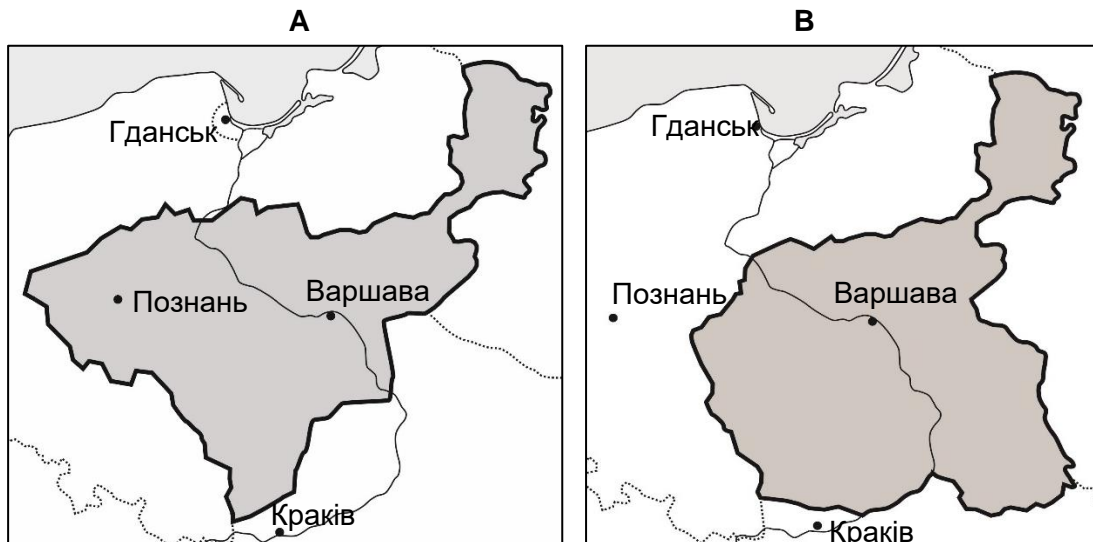
Джерело 1. Уривок з трактату

Стаття 5.

Провінції, які до 1 січня 1772 року належали до колишнього Королівства Польського, а потім у різні часи потрапили під панування Пруссії, переходять у власність та верховний суверенітет саксонського короля.

На основі: *XIX століття в джерелах. Хрестоматія історичних джерел з методичними пропозиціями для викладачів історії, студентів та учнів*, опрац. М. Собаньська-Бондарук, Б. Ленард, Варшава 1998.

Джерело 2. Карти

На основі: Шкільний історичний атлас, Варшава 2013.

Завдання 21. (0–1)

Визнач, на якій карті (А або В) зображена територія держави, яку було створено згідно з положеннями, описаними в тексті трактату. Обґрунтуй відповідь.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.
2. Локалізація в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою карт [...] у різних масштабах.

Детальні вимоги

XVIII. Наполеонівська епоха. Учень:

- 3) описує створення Варшавського герцогства, його [...] територію.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- На карті А, оскільки на неї показана форма кордонів Варшавського герцогства, яке було засноване з земель, які Наполеон відібрав у Пруссії.
- На карті А, оскільки це Варшавське герцогство, засноване за Тільзитським миром з земель, відібраних у Пруссії, під владою короля Саксонії.
- На карті А, оскільки на карті В зображено Королівство Польське (Конгресове) під владою царя Росії, засноване з земель пруського та австрійського поділів.

Завдання 22. (0–1)**Закінчи речення.**

Процитований уривок взято з трактату, який був укладений двома правителями таких держав: і

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XVIII. Наполеонівська епоха. Учень:

- 3) описує створення Варшавського герцогства [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильне заповнення двох пропусків.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

Росії, Франції

Завдання 23. (0–1)

Г. Сенкевич, *Ліхтарник на маяку* (уривок)

Його залишалося тільки розпитати, в результаті чого зав'язалася така розмова:

- Звідки ви?
- Я поляк. [...]
- Чи ви колись служили? Чи маєте ви докази чесної служби державі?

Старик витягнув з-за пазухи пошарпану шовкову ганчірку, схожу на клаптик старої хоругви. Він розгорнув її та промовив:

– Ось докази. Цей хрест [...] я отримав в Угорщині. Потім я змагався в Штатах проти жителів Півдня, але там хрестів не дають - тому ось папір.

Фальконбрідж взяв папір і почав читати.

– Гм! Скавінський? Це ваше прізвище?... Хм!... Дві хоругви, захоплені своїми руками в багнетній атаці... Ви були хоробрим жовніром!

Г. Сенкевич, *Ліхтарник на маяку*, Варшава 2017.

Наведи два збройні конфлікти, згадані в тексті, у яких брав участь Скавінський.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXI. Європа в період Весни народів. Учень:

- 1) перераховує події, пов'язані з боротьбою з порядком, встановленим Віденським конгресом, характеризує хід Весни народів у Європі.

XXIII. Європа та світ у другій половині XIX – початку XX століття. Учень:

- 2) представляє причини та наслідки громадянської війни в Сполучених Штатах.

Правила оцінювання

1 бал – правильно назвав події.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

Весна народів в Угорщині, громадянська війна в Сполучених Штатах Північної Америки

Завдання 24. (0–1)

Уривки з історичних джерел

Текст А

Весь задум Варшавського повстання був так само поганий, як і не можливий до виконання. Складний проект роззброєння п'яти російських полків тоді тільки міг би вдатися, якби польські генерали до змови належали та якби накази щодо повстання надавалися заздалегідь. Тим часом до змови не належав жоден високого рангу офіцер. А цей напад на казарми в Лазенках, як же невдало він був організований! Вигнали лише грізного Костянтина з його Бельведерського палацу, добряче його налякавши.

На основі: Г. Хоміцький, Л. Слива, [...] *Історичні джерела. Темі уроків та питання до курсу історії в середній школі*, Краків 2001.

Текст В

О 17: 00 полк "Гарлук" мав завдати несподіваного удару по німецьких позиціях навколо Окенця. О 16:00, у зв'язку зі слабим озброєнням своїх жовнірів, у зв'язку з тим, що вдалося йому зібрати не більше ніж 60-70% складу військ, у зв'язку з тим, що більша частина жовнірів мала наступати на відкритій місцевості на укріпленого противника – майор "Висоцький" віддає наказ про скасування наступу.

На основі: Р. Вишневський, *Палімпсест* [...], www.wolnelektury.pl

Визнач, який текст (А чи В) стосується Листопадового повстання. Відповідь обґрунтуй, посилаючись на обидва тексти.

.....
.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XX. Польські землі в 1815 –1848 рр. Учень:

- 3) представляє причини Листопадового повстання [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Текст А, оскільки під час Листопадового повстання у Варшаві дислокувалися російські війська, а в другому тексті йдеться про боротьбу з німцями.
- Текст А стосується Листопадового повстання, оскільки в ньому йдеться про боротьбу з російськими військами, а в тексті В мова йде про німецькі війська, які не брали участі в Листопадовому повстанні.

Завдання 25. (0–4)

Поштівка

Н. Дейвіс, *Від і до. Новітня історія Польщі на підставі історії пошти*, т. 1, Варшава 2008.

25.1. Вкажи дві події з історії Польщі XIX століття, з яким пов'язана поштівка, зображена на ілюстрації.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XX. Польські землі в 1815 –1848 рр. Учень:

- 3) представляє причини Листопадового повстання [...].

XXII. Січневе повстання. Учень:

- 2) здійснює характеристику дій, пов'язаних з повстанням [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильно назвав обидві події.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

Листопадове повстання, Січневе повстання

25.2. Поясни, що собою символізує поштівка.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

XX. Польські землі в 1815 –1848 рр. Учень:

3) представляє причини Листопадового повстання [...].

XXII. Січневе повстання. Учень:

2) здійснює характеристику дій, пов'язаних з повстанням [...].

Правила оцінювання

1 бал – пояснення що собою символізує поштівка.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Заклик до боротьби за незалежність Польщі.
- Нагадування про незалежницьку діяльність жителів польських земель у XIX столітті.
- Проголошення єдності трьох народів, що населяли колишні землі Речі Посполитої.

25.3. Вибери два графічних елемента поштівки (крім дат) і поясни, що вони символізують.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

XX. Польські землі в 1815 –1848 рр. Учень:

3) представляє причини Листопадового повстання [...].

XXII. Січневе повстання. Учень:

2) здійснює характеристику дій, пов'язаних з повстанням [...].

Правила оцінювання

2 бали – вибір двох графічних елементів і пояснення, що символізує кожен з них.

1 бал – вибір одного графічного елемента та пояснення, що він символізує.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

гербовий щит, що складається з трьох частин – держава, що складається з трьох народів, єдність народів

корона – суверенітет держави

Погоня – литовський народ

білий орел – польський народ

архангел Михаїл – руський народ

Текст та ілюстрації до завдань 26 і 27.

Джерело 1. Уривок з дослідження

Російська влада після 1864 року почала підтримувати проекти споруд, що нав'язували до візантійських та староруських традицій. "Російський національний стиль" став тоді знаряддям інтеграції Привіслянського краю з Росією. У Варшаві в 1894-1912 роках був зведений, у самому центрі міста, монументальний собор Св. Олександра Невського. Метою було демонстрування могутності російської влади, а також приниження патріотичних почуттів поляків. Одна з каплиць була присвячена росіянам, які придушили *польський бунт* 1863–1864 років. Покровитель церкви, князь Олександр Невський, що жив у тринадцятому столітті, символізував триумф Росії над її ворогами.

На основі: А. Шварц, *Архітектура і політика* [...], "Голос віків" № 5/2011.

Джерело 2. Ілюстрації

А

В

www.starawarszawa.pl; www.williams.edu

Завдання 26. (0–1)

Визнач, на якій ілюстрації (А чи В) зображено споруду, яку описано тексті. Вкажи одну рису споруди, яка свідчить про це.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

- Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXII. Січневе повстання. Учень:

- характеризує форми післяповстанських репресій.

Правила оцінювання

1 бал – правильний розв'язок та вказання однієї риси споруди.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Споруда, згадана в тексті, зображена на ілюстрації В, оскільки її зовнішній вигляд нав'язує до візантійської/православної архітектури.
- Це споруда зображена на ілюстрації В, оскільки її куполи увінчані православними хрестами.

Завдання 27. (0–1)

Оціни правдивість наведених тверджень. Вибери П, якщо твердження правдиве, або Н – якщо воно неправдиве.

З тексту випливає, що споруда, описана в тексті, служила політиці русифікації польських земель.	П	Н
Згаданий у тексті <i>польський бунт</i> – це Січневе повстання.	П	Н

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXII. Січневе повстання. Учень:

4) характеризує форми післяповстанських репресій.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

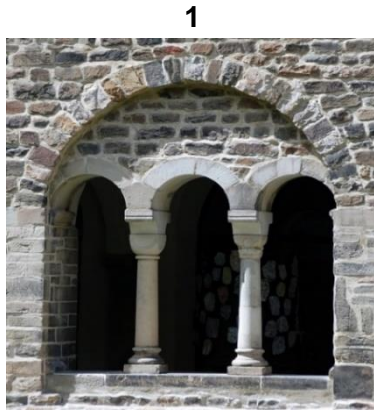
ПП

Завдання 28. (0–1)

Джерело 1. Уривок з дослідження

Цей напрямок прагне до створення нових форм стилю, які протистоять історизму та академізму. Архітектори створювали форми, орнаментику та прикраси, завданням яких було провокування візуальних вражень, що викликають сильну емоційну реакцію. Орнаментика, що використовується в оздобленні, є неспокоїною, динамічною та лінійною. Поряд з геометричними орнаментами присутня низка стилізованих тваринних і рослинних елементів. Найбільший свій розквіт описаний напрямок переживає в 1898-1901 роках.

Джерело 2. Ілюстрації

www.lublin.fotopolska.eu; www.historiasztuki.com; www.propertydesign.pl

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

В описаному стилі виконано архітектурний елемент, який зображено на ілюстрації під номером

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXIII. Європа та світ у другій половині XIX – початку XX століття. Учень:

- 4) перераховує нові [...] культурні явища [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

В

Завдання 29. (0–2)

Плакат

www.signs.pl

29.1. Вкажи назву історичної події, з якою пов'язаний плакат.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXVIII. Відродження польської держави після Першої світової війни. Учень:

- 2) представляє процес боротьби за кордони: Версальський договір [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильно назвав подію.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

Верхньосілезький плебісцит, плебісцит 1921 року

29.2. Поясни мету створення плаката.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXVIII. Відродження польської держави після Першої світової війни. Учень:

- 2) представляє процес боротьби за кордони: Версальський договір [...].

Правила оцінювання

1 бал – пояснення мети створення плаката.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

Заохочення голосувати за належність Сілезії до Польщі.

Завдання 30. (0–1)

Джерело 1. Березнева конституція (уривок)

Стаття 2.

Національними органами в законодавчій галузі є Сейм і Сенат, у галузі виконавчої влади – Президент Республіки разом з відповідальними міністрами, в галузі правосуддя – незалежні Суди.

Стаття 39.

Президента Республіки обирають на сім років Сейм і Сенат.

Стаття 44.

Кожен урядовий акт Президента Республіки набирає чинності лише після його підписання Головою Ради Міністрів.

Стаття 51.

За свою діяльність на посаді Президент Республіки не несе відповідальності ані перед парламентом, ані перед громадянами.

На основі: www.libr.sejm.gov.pl

Джерело 2. Квітнева конституція (уривок)

Ст. 2. (1) На чолі Держави стоїть Президент Республіки.

(2) Він відповідає перед Богом та історією за долю Держави.

(4) У Його особі зосереджена єдина та неподільна державна влада.

Ст. 3. (1) Державними органами, що підлягають Президентові Республіки, є: Уряд, Сейм, Сенат, Збройні Сили, Суди, Державний контроль.

На основі: www.libr.sejm.gov.pl

Порівняй Березневу конституцію з Квітневою конституцією з погляду сфери повноважень Президента Республіки. Вкажи одну відмінність на основі текстів, наведених вище.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.

III. Створення історичного наративу.

3. Представлення аргументів, що обґрунтовують власну думку щодо [...] історичних процесів.

Детальні вимоги

XXIX. Друга Річ Посполита в період 1921–1939. Учень:

2) характеризує політичний лад Польщі на підставі Березневої конституції 1921 р.;

4) описує польський авторитаризм – [...] зміни в системі (Квітнева конституція 1935 р.).

Правила оцінювання

1 бал – правильне вказання відмінності.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- У той час як в Березневій конституції записано, що Президент Республіки є лише органом виконавчої влади, яку він ділить з міністрами, а кожен його акт мусить бути затверджений Головою Ради міністрів, то в Квітневій конституції встановлено, що Президент є головою як уряду, так і законодавчої влади (Сейму та Сенату) і судової влади (судів).
- У той час як в Березневій конституції зазначено, що влада Президента Республіки сильно обмежена іншими органами влади, у Квітневій конституції було встановлено, що влада Президента обмежується лише Богом та історією.

Завдання 31. (0–1)

Карта

- територій, анексованих Німеччиною
- території, окуповані Німеччиною
- території, анексовані Угорщиною

- 1** Протекторат Богемії та Моравії
- L** Люксембург
- G** Вільне Місто Ґданськ

На основі: *Шкільний історичний атлас*, Варшава 2013.

Визнач, чи на карті зображені кордони станом на квітень 1939 року. Обґрунтуй відповідь.

.....

.....

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.

2. Локалізація в просторі процесів, явищ та історичних фактів за допомогою карт [...] у різних масштабах.

Детальні вимоги

XXXI. Шлях до війни. Учень:

3) описує політику гітлерівської Німеччини – руйнування Версальсько-Вашингтонської системи: від ремілітаризації Рейнської області до Мюнхенської угоди.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- На карті зображені кордони Європи станом на квітень 1939 року, оскільки Австрія і частина Чехословаччини вже були окуповані Німеччиною, а з решти Чехословаччини було утворено Словацьку державу.
- Зображено кордони станом на квітень 1939 року, оскільки на території Чехословаччини вже існують окремі держави: Протекторат Богемії та Моравії та Словаччина.
- На карті зображені кордони 1939 року, оскільки Друга Річ Посполита межує з Угорщиною.

Завдання 32. (0–4)

Малюнок

Переклад написів: *German boundary* – німецький кордон; *Russian boundary* – російський кордон; *nazism* – нацизм; *communism* – комунізм; *the Pole* – поляк.

www.rubylane.com

32.1. Вкажи подію, до якої нав'язує малюнок.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXI. Шлях до війни. Учень:

- 5) перераховує наслідки пакту Молотова – Ріббентропа.

Правила оцінювання

1 бал – правильно назвав подію.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- укладення пакту Молотова – Ріббентропа / укладення німецько-радянського пакту 1939 року
- німецько-радянський напад на Польщу у вересні 1939 року
- Вереснева кампанія
- початок Другої світової війни

32.2. Поясни, що символізує малюнок.

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXI. Шлях до війни. Учень:

- 5) перераховує наслідки пакту Молотова – Ріббентропа.

Правила оцінювання

1 бал – формулювання послання, яке несе малюнок.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Поляки опинилися в ситуації загрози з двох боків.
- Німеччина та Росія займають землі, населені поляками.
- Польща піддалася нападу і була беззахисною перед нападом двох диктаторів – Гітлера та Сталіна.
- Радянсько-німецька співпраця перед початком Другої світової війни.

32.3. Вибери два графічні елементи малюнку та поясни, що вони символізують.

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXI. Шлях до війни. Учень:

- 5) перераховує наслідки пакту Молотова – Ріббентропа.

Правила оцінювання

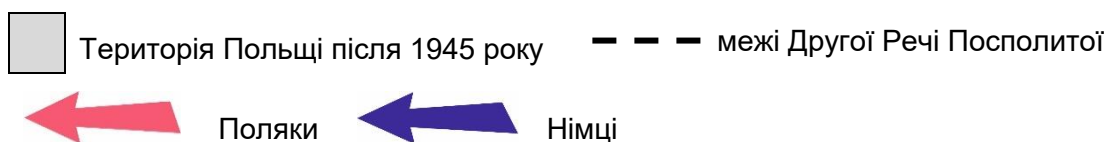
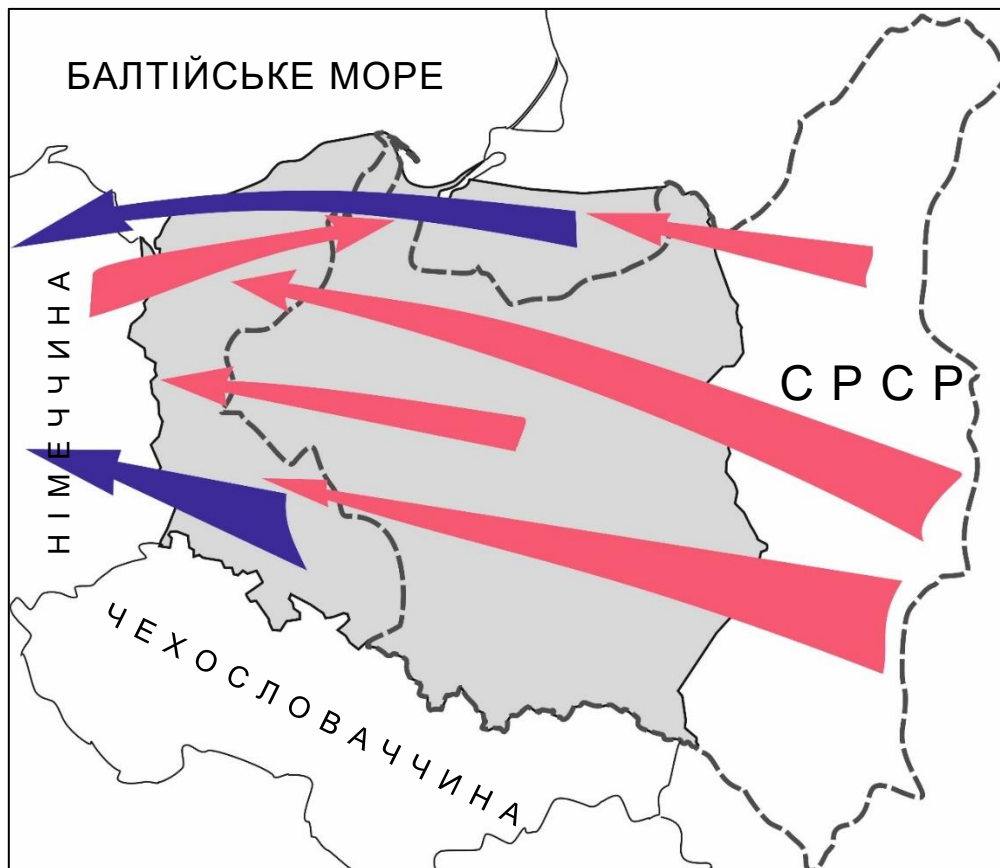
- 2 бали – вибір двох графічних елементів і пояснення, що символізує кожен з них.
- 1 бал – вибір одного графічного елемента та пояснення, що він символізує.
- 0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- колючий дріт – кордон між державами/рабство/диктатура/терор
- людина з написом "nazizm" – Гітлер/Третій Рейх
- людина з написом "communism" – Сталін/СРСР
- людина з написом "the Pole" –Поляк/здивування, почуття незахищеності перед несподіваним нападом

Карта і таблиця до завдань 33 і 34.

Джерело 1. Переселення польського та німецького населення в 1945-1949 рр.

На основі: *Шкільний історичний атлас*, Варшава 2013.

Джерело 2. Численність польського та німецького населення, що проживало на території Польщі

Рік Національність	1931	середина 1945 року	кінець 1949
Поляки	20 644 000	18 930 000	23 940 000
Німці	780 000	3 700 000	200 000

На основі: *Шкільний історичний атлас*, Варшава 2013.

Завдання 33. (0–1)

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

Про зміни кордонів, зображених на карті, вирішили лідери антигітлерівської коаліції на конференції в

- A. Мюнхені.
- B. Версалі.
- C. Локарно.
- D. Ялті.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXIII. Друга світова війна та її етапи. Учень:

4) перераховує основні рішення Конференції "Великої трійки" ([...] Ялта [...]).

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

D

Завдання 34. (0–2)

Поясни причини зміни чисельності німецького населення, що проживало на території Польщі між 1931 та 1945 роками та 1945 і 1949 роками.

1. Зміни між 1931 та 1945 роками:

.....

2. Зміни між 1945 та 1949 роками:

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел (зокрема, картографічних), спроба робити з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXVI. Світ після Другої світової війни. Учень:

- 1) характеризує безпосередні наслідки Другої світової війни, виділяючи [...] соціальні наслідки [...].

Правила оцінювання

2 бали – правильна відповідь з урахуванням двох змін в обидвох періодах.

1 бал – правильна відповідь, що стосується одного з представлених періодів.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

1. включення до складу Польщі східних земель Німеччини
2. переселення німецького населення до Німеччини

Завдання 35. (0–1)

Фото

www.se.pl

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

Фотографія була зроблена у Варшаві у

- A. тридцяті роки XX століття.
- B. п'ятдесяті роки XX століття.
- C. сімдесяті роки XX століття.
- D. дев'яності роки XX століття.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXVIII. Сталінізм у Польщі та його наслідки. Учень:

1) представляє [...] економіко-соціальні та культурні зміни в період сталінізму.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

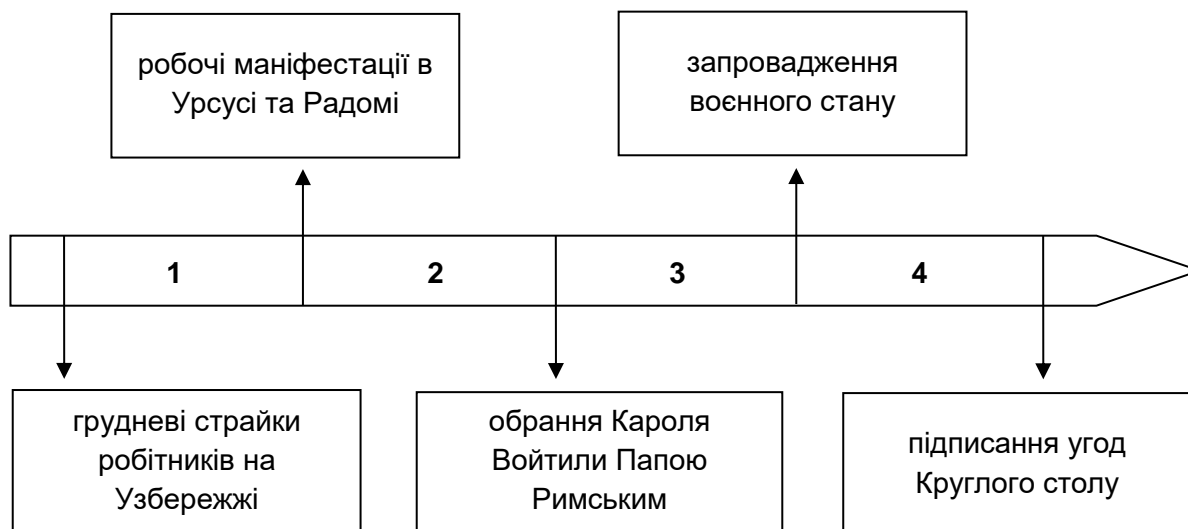
B

Завдання 36. (0–1)

Джерело 1. Уривок з коміксу

На основі: *Солідарність - 25 років. Надія звичайних людей*, Варшава 2005.

Джерело 2. Хронологічна стрічка

Заверши речення. Вибери вірну відповідь серед наведених.

Події, зображені на ілюстрації, відбувалися в період, зазначений на хронологічній стрічці номером

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XXXIX. Польща в 1957–1981 рр. Учень:

7) пояснює причини та наслідки серпневих страйків 1980 р.

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь або немає відповіді.

Розв'язок

C

Завдання 37. (0–1)

Джерело 1. Уривок з першої сторінки газети

Джерело 2. Листівка

www.pamiec.pl

Визнач, чи обидва джерела описують одну і ту ж подію. Відповідь обґрунтуй, посилаючись на текст джерел.

.....
.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.

Детальні вимоги

XL. Десятиліття 1981–1989. Учень:

- 1) пояснює причини запровадження воєнного стану [...].

Правила оцінювання

1 бал – правильна відповідь разом з обґрунтуванням.

0 балів – неправильна відповідь, неповна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків

- Обидва джерела описують одну і ту ж подію, оскільки на листівці зображений танк з логотипом "Солідарності", який мав символізувати виведення танків на вулиці під час воєнного стану. Зі свого боку в газеті повідомляється про виступ ген. Ярузельського та скликання Військової ради національного порятунку, а також про запровадження Державною радою воєнного стану.
- В обидвох джерелах мова йде про (запровадження) воєнного стану. У другому джерелі йдеться про використання військ, зокрема танків, проти "Солідарності", у першому – про виступ ген. Ярузельського, під час якого він оголосив воєнний стан.

Завдання 38. (0–1)

З подій нижче, позначених літерами А–D, вибери найранішу та найпізнішу подію. У кожному рядку таблиці впиши відповідну літеру.

1.	найраніша подія	
2.	найпізніша подія	

- A. Падіння Берлінського муру.
- B. Створення Організації Об'єднаних Націй.
- C. Створення Організації Північноатлантичного договору.
- D. Розпад Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Загальні вимоги

I. Історична хронологія.

4. Розміщення процесів, явищ та історичних фактів у часі [...].

Детальні вимоги

XXXVI. Світ після Другої світової війни. Учень:

- 1) характеризує безпосередні наслідки Другої світової війни [...] з урахуванням створення Організації Об'єднаних Націй;
- 10) пояснює причини та локалізує в часі та просторі процес розпаду СРСР на злами 80-х і 90-х рр. [...].

Правила оцінювання

1 бал – усі літери вписані правильно.

0 балів – неправильна відповідь, неповна або немає відповіді.

Розв'язок

1. B
2. D

Завдання на аргументацію

У завданнях цього типу учень має зайняти позицію щодо різних думок про процеси, події або історичні фігури та обґрунтувати її за допомогою двох суттєвих та логічних аргументів, посилаючись на конкретні історичні факти. Предметом оцінки буде не вибір, зроблений учнем, а вміння аргументувати. Учень повинен чітко визначити свою позицію (наприклад, "на мій погляд, наведена думка є правильною"; "Я не погоджуюсь із наведеною думкою", "Я лише частково погоджуюсь із наведеною думкою") та привести два аргументи.

Бали нараховуватимуться за:

- приведення аргументів, що суттєво та логічно відповідають обраній позиції (відповідно – два аргументи "за" або два аргументи "проти" або один аргумент "за" і один "проти")
- обґрунтування аргументів за допомогою конкретних історичних фактів, з наведенням детальних прикладів (наприклад, фактів, понять, історичних постатей).

Завдання 39. (0–3)

Чи погоджуєшся ти з думкою, що обрання королів Речі Посполитої шляхом вільних виборів мало позитивні наслідки для держави? Виклади свою позицію та сформулюй два аргументи, що її підтверджують, спираючись на конкретні історичні факти.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.
4. Пояснення причинно-наслідкових зв'язків, аналізування історичних явищ та процесів.

III. Створення історичного нарративу.

1. Побудова нарративних ланцюжків за допомогою інформації, отриманої з історичних джерел.
3. Представлення аргументів, що обґрунтовують власну думку щодо [...] історичних процесів.

Детальні вимоги

Х. Початки Речі Посполитої Обох Народів. Учень:

2) [...] представляє принципи вільних виборів; обговорює [...] результати перших вільних виборів.

Правила оцінювання

3 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, кожен з яких спирається на доцільно згадані історичні факти.

2 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, з яких лише один спирається на доцільно згадані історичні факти.

1 бал – текст містить позицію, підкріплену одним аргументом, який спирається на доцільно згадані історичні факти.

0 балів – немає позиції, неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків з оцінкою

Приклад 1.

Я погоджуюсь із думкою, що обрання королів Речі Посполитої шляхом вільних виборів мало позитивні наслідки для держави. Я так вважаю, тому що Річ Посполита була єдиною державою в Європі, де значний відсоток жителів (уся шляхта) мав вплив на обрання свого правителя. У перших вільних виборах брали участь кілька десятків тисяч представників шляхти з усієї Польщі. Крім того, завдяки вільним виборам шляхта мала вплив на державну владу, оскільки король, щоб бути обраним, мусив підтвердити Генрихові артикули, тобто дотримання принципів конституційного ладу держави. У разі порушенні королем задекларованих зобов'язань, шляхта могла відмовитись від покори королю. Таку державу ми називаємо шляхетською демократією.

3 бали – текст містить позицію "за", сформульовано два аргументи, кожен з яких спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я погоджуюсь із думкою, що обрання королів Речі Посполитої шляхом вільних виборів мало позитивні наслідки для держави.*

Аргумент 1: *[...] завдяки цьому закону вся шляхта мала вплив на обрання короля.*

Наведення історичних фактів: *[...] шляхта становила значний відсоток мешканців Речі Посполитої, у перших вільних виборах брали участь кілька десятків тисяч представників шляхти з усієї Польщі.*

Аргумент 2: *Завдяки вільним виборам шляхта мала вплив на державну владу.*

Наведення історичних фактів: *Король мусив підтвердити Генрихові артикули, тобто принципи державного ладу; шляхта могла відмовити від покори королю.*

Приклад 2.

Я не погоджуюсь із вищенаведеною думкою, оскільки обрання короля шляхом вільних виборів було вкрай не вигідним для держави. По-перше, правитель, щоб бути обраним, мусив піти на поступки шляхті та підтвердити Генрихові артикули, які сильно послаблювали його владу. Шляхта могли відмовитись від покори королю, наприклад, організували рокоші проти Сигізмунда III та Яна Казимира. По-друге, під час вільних

виборів шляхта піддавалася впливам іноземних держав: шляхту могли підкупити, а вибори проходили під дулами російських або шведських військ.

3 бали – текст містить позицію "проти", сформульовано два аргументи, кожен з яких спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я не погоджуюсь із вищенаведеною думкою, оскільки обрання короля шляхом вільних виборів було вкрай не вигідним для держави.*

Аргумент 1: *Правитель мусив іти на поступки шляхті.*

Наведення історичних фактів: *Правитель мусив підтвердити Генрихові артикули, які сильно послаблювали його владу. Шляхта могли відмовитись від покори королю, наприклад, організували рокоші проти Сигізмунда III та Яна Казимира.*

Аргумент 2: [...] *під час вільних виборів шляхта піддавалася впливам іноземних держав.*

Наведення історичних фактів: [...] *шляхту могли підкупити, а вибори проходили під дулами російських або шведських військ.*

Приклад 3.

Я погоджуюсь із наведеною думкою лише частково. Я вважаю, що обрання короля шляхом вільних виборів мало як хороші, так і погані сторони. Позитивною стороною вільних виборів було збільшення впливу підданих на владу. Завдяки вільним виборам шляхта могла контролювати правителя та в разі бездарного правління могла відмовитися підкорятися йому. Негативною стороною вільних виборів було ослаблення держави. У періоди безкоролів'я Речі Посполитої загрожували атаки іноземних держав, а обрання двох правителів призводило до громадянських воєн.

3 бали – текст містить позицію "за" та позицію "проти", сформульовано два аргументи, один з яких є аргументом "за", а другий – аргументом "проти". Обидва вони спираються на доцільно згадані історичні факти.

Зайняття позиції: *Я погоджуюсь із наведеною думкою лише частково. Я вважаю, що обрання короля шляхом вільних виборів мало як позитивні, так і негативні сторони.*

Аргумент 1: *Позитивною стороною вільних виборів було збільшення впливу підданих на владу.*

Наведення історичних фактів: [...] *у разі невдалого правління шляхта могла відмовитися підкорятися королю.*

Аргумент 2: *Негативною стороною вільних виборів було ослаблення держави.*

Наведення історичних фактів: *У періоди безкоролів'я Речі Посполитої загрожували атаки іноземних держав, а обрання двох правителів призводило до громадянських воєн.*

Приклад 4.

Я не погоджуюсь із вищенаведеною думкою. Обрання короля шляхом вільних виборів було геть не на користь державі, оскільки влада обраного в такий спосіб короля була

слабкою. Король мусив дотримуватися підписаних під час обрання Генрихових артикулів та мусив ділити свою владу з Сеймом. Крім того, часто через вільні вибори в державі панував хаос і держава була слабкою.

2 бали – текст містить позицію "проти", сформульовано два аргументи, з яких лише один спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я не погоджуюсь із вищенаведеною думкою. Обрання короля шляхом вільних виборів було геть не на користь державі.*

Аргумент 1: [...] *влада обраного у такий спосіб [у вільних виборах] короля була слабкою.*

Наведення історичних фактів: *Король мусив дотримуватися підписаних під час обрання Генрихових артикулів та мусив ділити свою владу з Сеймом.*

Аргумент 2: [...] *часто через вільні вибори в державі панував хаос і держава була слабкою.*

Не наведено конкретного історичного факту.

Приклад 5.

Я погоджуюсь із думкою, що обрання королів Речі Посполитої шляхом вільних виборів мало позитивні наслідки для держави. Завдяки цьому вся шляхта мала вплив на правителя, оскільки, згідно з Генриховими артикулами, могла відмовитися йому підкорятися.

1 бал – текст містить позицію "за", сформульовано один аргумент, який спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я погоджуюсь із думкою, що обрання королів Речі Посполитої шляхом вільних виборів мало позитивні наслідки для держави.*

Аргумент: *уся шляхта мала вплив на правителя в державі.*

Наведення історичних фактів: *згідно з Генриховими артикулами, шляхта могла відмовитися підкорятися правителю.*

Завдання 40. (0–3)

Чи погоджуєшся ти з думкою, що Листопадове повстання мало шанси на перемогу? Виклади свою позицію та сформулюй два аргументи, що її підтверджують, спираючись на конкретні історичні факти.

.....

.....

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба роботи з неї висновки.
4. Пояснення причинно-наслідкових зв'язків, аналізування історичних явищ та процесів.

III. Створення історичного нарративу.

1. Побудова нарративних ланцюжків за допомогою інформації, отриманої з історичних джерел.
3. Представлення аргументів, що обґрунтовують власну думку щодо історичних процесів та фігур.

Детальні вимоги

XX. Польські землі в 1815 –1848 рр. Учень:

- 3) представляє причини Листопадового повстання, характер боротьби [...].

Правила оцінювання

- 3 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, кожен з яких спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 2 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, з яких лише один спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 1 бал – текст містить позицію, підкріплену одним аргументом, який спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 0 балів – немає позиції, неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків з оцінкою

Приклад 1.

Я погоджуюсь із думкою, що Листопадове повстання мало шанси на перемогу. По-перше, у період Листопадового повстання поляки мали регулярну армію, добре навчену та оснащену великим князем Костянтином. По-друге, польська армія здобула низку перемог (наприклад, під Іґанями), тому що нею командували видатні офіцери (наприклад, ген. І. Прондзинський), а отже, повстанці мали шанси на перемогу у війні з росіянами.

3 бали – текст містить позицію "за", сформульовано два аргументи, кожен з яких спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я погоджуюсь із думкою, що Листопадове повстання мало шанси на перемогу.*

Аргумент 1: *У період Листопадового повстання поляки мали регулярну армію [...].*

Наведення історичних фактів: [...] *Поляки мали регулярну армію, добре навчену та оснащену великим князем Костянтином.*

Аргумент 2: *Польська армія здобула кілька перемог [...], тому що нею командували видатні офіцери [...].*

Наведення історичних фактів: [...] *здобула кілька перемог (наприклад, під Іґанями) [...] тому що нею командували видатні офіцери (наприклад, ген. І. Прондзинського).*

Приклад 2.

Я не погоджуюсь із наведеною думкою. По-перше, Листопадове повстання не мало шансів на перемогу, оскільки військова перевага була на боці росіян (російська армія була набагато численніша за польську, наприклад, у битві під Гроховом 60 тис. росіян билосся з 40 тис. поляків).

По-друге, польською армією командували командири, які не вірили в перемогу (наприклад, ген. Юзеф Хлопіцький, ген. Ян Скшинецький), які допустили серйозні помилки та не використали всіх шансів на перемогу.

3 бали – текст містить позицію "проти", сформульовано два аргументи, кожен з яких спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я не погоджуюсь з наведеною думкою. Листопадове повстання не мало шансів на перемогу[...].*

Аргумент 1: [...] *військова перевага була на боці росіян.*

Наведення історичних фактів: [...] *російська армія була набагато численніша за польську, наприклад, у битві під Гроховом 60 тис. росіян билосся з 40 тис. поляків.*

Аргумент 2: *Польською армією командували командири, які не вірили в перемогу[...].*

Наведення історичних фактів: *Польською армією командували [...] командири (наприклад, ген. Юзеф Хлопіцький, ген. Ян Скшинецький), які допустили серйозні помилки та не використали всіх шансів на перемогу.*

Приклад 3.

На мій погляд, наведена думка є справедливою, оскільки повстанці мали регулярну армію. У польській армії були також видатні командири, наприклад Ігнатій Прондзинський і Юзеф Бем, завдяки яким повстанська армія здобула кілька перемог.

2 бали – текст містить позицію "за", сформульовано два аргументи, з яких лише один спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *На мій погляд, наведена думка є справедливою [...].*

Аргумент 1: [...] *повстанці мали регулярну армію.*

Не наведено конкретного історичного факту.

Аргумент 2: *У польській армії були також видатні командири, Наведення історичних фактів: [командири] наприклад Ігнатій Прондзинський і Юзеф Бем, завдяки яким повстанська армія здобула кілька перемог.*

Приклад 4.

Я не погоджуюсь із думкою, що Листопадове повстання мало шанси на перемогу, оскільки Королівство Польське було слабкіше за Росію.

0 балів – текст містить позицію "проти", сформульовано один аргумент, який не спирається на історичні факти.

Зайняття позиції: *Я не погоджуюсь із думкою, що Листопадове повстання мало шанси на перемогу [...].*

Аргумент: *[...] Королівство Польське було слабкіше за Росію.*
Не наведено конкретного історичного факту.

Приклад 5.

Листопадове повстання спалахнуло 29 листопада 1830 року. Його підготувала конспіративна організація, яку очолював Петро Висоцький. Повстанці напали на Бельведер, а великий князь Костянтин втік з Варшави. У грудні 1830 року цар був позбавлений польської корони, а в січні 1831 року до Королівства Польського увійшли російські війська та розгромили польську армію. Повстання закінчилося поразкою поляків.

0 балів – неправильна відповідь.

Немає зв'язку з думкою, що її наведено в завданні. Немає власної позиції. Відповідь обмежується наданням декількох фактів, частина з яких не відповідають історичній правді. Відповідь учня не має аргументаційного характеру.

Завдання 41. (0–3)

Чи погоджуєшся ти з думкою, що Сполучені Штати Північної Америки зробили найбільший внесок у перемогу союзників у Другій світовій війні? Виклади свою позицію та сформулюй два аргументи, що її підтверджують, спираючись на конкретні історичні факти.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Загальні вимоги

II. Історичний аналіз та інтерпретація

1. Критичне аналізування інформації, отриманої з різних джерел [...], спроба робити з неї висновки.
4. Пояснення причинно-наслідкових зв'язків, аналізування історичних явищ та процесів.

III. Створення історичного нарративу.

1. Побудова нарративних ланцюжків за допомогою інформації, отриманої з історичних джерел.
3. Представлення аргументів, що обґрунтовують власну думку щодо історичних процесів та фігур.

Детальні вимоги

XXXIII. Друга світова війна та її етапи. Учень:

- 1) представляє і локалізує в часі та просторі переломні події Другої світової війни (політичні та мілітарні);
- 3) пояснює причини поразки держав Осі.

Правила оцінювання

- 3 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, кожен з яких спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 2 бали – текст містить позицію, підкріплену двома аргументами, з яких лише один спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 1 бал – текст містить позицію, підкріплену одним аргументом, який спирається на доцільно згадані історичні факти.
- 0 балів – немає позиції, неправильна відповідь або немає відповіді.

Приклади розв'язків з оцінкою

Приклад 1.

На мій погляд, наведена думка є абсолютно вірною. Сполучені Штати своїм економічним потенціалом внесли найбільший внесок у перемогу союзників у Другій світовій війні. І Великобританія, і Радянський Союз користувалися поставками американського обладнання, продовольства та фінансовою допомогою (програма ленд-лізу). Без цієї допомоги обидві ці держави не змогли б здобути військових перемог і, можливо, були б розгромлені Гітлером.

Крім того, американці мобілізували на війну свої величезні людські резерви. Їхні солдати билися на багатьох фронтах в Європі, Африці та Азії. Поразка Німеччини була б неможливою без висадки в Нормандії (значну частку якої становили американці), а поразка Японії – без перемог у Тихому океані (наприклад, Битва за Мідвей) або величезної сили атомної бомби (скинутої на Хіросіму та Нагасакі).

3 бали – текст містить позицію "за", сформульовано два аргументи, кожен з яких спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *На мій погляд, наведена думка є абсолютно вірною.*

Аргумент 1: *Сполучені Штати своїм економічним потенціалом внесли найбільший внесок у перемогу союзників у Другій світовій війні.*

Наведення історичних фактів: *І Великобританія, і Радянський Союз користувалися поставками американського обладнання, продовольства та фінансовою допомогою (програма ленд-лізу).*

Аргумент 2: *Крім того, американці мобілізували на війну свої величезні людські резерви.*

Наведення історичних фактів: *Їхні солдати билися на багатьох фронтах в Європі, Африці та Азії. Поразка Німеччини була б неможливою без висадки в Нормандії (значну частку якої становили американці), а поразка Японії – без перемог у Тихому океані (наприклад, Битва за Мідвей) або величезної сили атомної бомби (скинутої на Хіросіму та Нагасакі).*

Приклад 2.

Я не погоджуюсь з наведеною думкою і вважаю, що Сполучені Штати не сприяли перемозі союзників у Другій світовій війні. Саме Радянський Союз мав вирішальне значення у розгромі Німеччини. Радянська армія завдала військам Третього Рейху найбільших втрат, зайняла половину Європи і першою здобула Берлін.

Треба також зазначити, що американці пізно вступили у війну.

2 бали – текст містить позицію "проти", сформульовано два аргументи, з яких лише один спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я не погоджуюсь з наведеною думкою.*

Аргумент 1: *Саме Радянський Союз мав вирішальне значення у розгромі Німеччини.*

Наведення історичних фактів: *Радянська армія завдала військам Третього Рейху найбільших втрат, зайняла половину Європи і першою здобула Берлін.*

Аргумент 2: *Треба також зазначити, що американці пізно вступили у війну.*

Не наведено конкретного історичного факту.

Приклад 3.

Я вважаю, що Сполучені Штати не зробили найбільшого внеску в перемогу союзників, тому що саме Радянський Союз зіграв вирішальну роль у розгромі Німеччини. Саме росіяни завдали їм найбільших втрат і здобули Берлін, у чому їм також допомагали польські солдати.

1 бал – текст містить позицію "проти", сформульовано один аргумент, який спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Я вважаю, що Сполучені Штати не зробили найбільшого внеску в перемогу союзників [...].*

Аргумент: *[...] тому що саме Радянський Союз зіграв вирішальну роль у розгромі*

Німеччини.

Наведення історичних фактів: *Саме росіяни завдали їм найбільших втрат і здобули Берлін, у чому їм також допомагали польські солдати.*

Приклад 4.

Так, саме американці зробили найбільший внесок у перемогу над Гітлером. Жодна інша країна не зробила стільки для перемоги, скільки американці. Росіяни весь час програвали у битвах з німцям, а англійці перемогли лише в битві за Англію.

0 балів – написано відповідь, яка містить позицію "за", сформульовано один аргумент, який не спирається на доречно наведені історичні факти.

Зайняття позиції: *Так, саме американці зробили найбільший внесок у перемогу над Гітлером.*

Аргумент: *Жодна інша країна не зробила стільки для перемоги, скільки американці.*

З відгуків рецензентів:

Завдання, що представлені в *Посібнику*, є цікавими та різноманітними. Вони дозволяють перевірити всі ключові компетенції по предмету [...]. У завданнях використовуються різні типи історичних джерел (тексти, графіки, карти, ілюстрації), як такі, що походять з відповідної епохи, так і в переробленому вигляді (комікс). Використання цих останніх має додаткову цінність – воно демонструє учневі, що історія є живим предметом, а події минулих епох можуть стати джерелом натхнення і для сучасних митців та популярної культури.

д-р габ. Йоланта Хоїньська-Міка, проф. Варшавського університету

[*Посібник*] добре показує, що на екзамені з історії будуть перевірятися не тільки знання, але, передусім, різноманітні навички учнів, пов'язані з роботою з історичними джерелами та історичними дослідженнями. Згідно з духом часу, він приділяє особливу увагу ілюстративним матеріалам.

д-р габ. Йоанна Войдон, проф. Вроцлавського університету